ਮੋਹਦ. ਫਿਰੋਜ਼

ਬਨਾਮ

ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ

(2019 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 612)

ਵਿੱਚ

(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 612 ਦਾ 2019)

ਅਕਤੂਬਰ 21, 2022

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ. ਐਸ, ਰਵਿੰਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਸਮੀਖਿਆ – ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 'ਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ – 19.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ, ਯਾਚੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 376(ਡੀ)(2), 376(2)(ਐਨ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 376(4) ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(ਜੇ)(ਆਈ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 (ਐਮ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 6 ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ – 19.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਮੌਤ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(4) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ 20 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ੋਧੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ – ਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਯਾਚੀ ਦੀ (ਮੂਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ) ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗਾ – ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(4) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਸੀ – ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(2)(ਐਨ) ਅਤੇ 376(2)(ਐਨ) ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 5(ਜੇ)(ਆਈ) ਅਤੇ 5(ਐਮ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(4) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸੀਮਿਤ ਅਤੇ ਗਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – 19.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਇਸ ਹਦ ਤੱਕ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਕਸ਼ੇਤਰ: ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 228 ਦੀ 2022 ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 612 ਦੀ 2019.

(ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜਬਲਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਦਿਨਾਂਕ 15.07.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.2920 ਦੀ 2013 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸੰਦਰਭ ਨੰਬਰ. 9 ਦੀ 2013)

ਬੀ. ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, (ਏਸੀ), ਮਿਸ ਤ੍ਰਿਸ਼ਾ ਚੰਦਰਾ, ਭਾਵੇਸ਼ ਸੇਠ, ਮਿਸ ਹਰਿਨੀ ਰਾਘੁਪਤੀ, ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹ, ਸਤਿਆ ਮਿਤ੍ਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਲਈ.

ਪੀ. ਵੀ. ਯੋਗੇਸਵਰਨ, ਪਸੁਪਤੀ ਨਾਥ ਰਜਦਾਨ, ਮਿਸ ਆਯੁਸ਼ੀ ਮਿੱਤਲ, ਵਿਪੁਲ ਅਭਿਸ਼ੇਕ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਬੇਲਾ ਐਮ. ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਅਰਦਾਸਾਂ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:

(a) ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਿਤੀ 19.04.2022 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.612 ਦੀ 2018 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸਿੰਪਲਿਸਿਟਰ ਹੈ ਧਾਰਾ 302, (ਸਿਮ)(ਆਈ) ਅਤੇ 6 ਅਧੀਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਯੌਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012 (ਪੀਓਸੀਐਸਓ), ਧਾਰਾ 376ਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਧਾਰਾ 366, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 363, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ 7 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਹੈ।

(b) ) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਿਤੀ 19.04.2022 ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ 612 ਦੀ 2018 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀ ਦੇ ਲੜ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(2)(ਐਮ) ਅਤੇ 376(2)(ਆਈ), ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376ਏ, ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਲਗਾ ਕੇ ਬਦਲਿਆ/ਸਮਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੋ।

(c)) ਧਾਰਾਵਾਂ 5(ਐਮ) ਅਤੇ 6, ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੋ।

(d) ਲੇਡ. ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਸਿਓਨੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਏ ਤੋਂ ਸੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਧੀਨਸਥੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੋਧਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ।

(e) ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ।

2. ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 19.10.2022 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ:

ਤੁਰੰਤ ਵਿਵਿਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।
ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਬੀ.ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪਾਲੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ-

(a) ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰਾ 43 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ (i) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ,'ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.') ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ; (ii) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 376ਏ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬੀ ਦੀ ਬਜਾਏ "ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ" ਲਈ ਬੀਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ; ਅਤੇ (iii) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਬਾਲ ਯੌਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਐਕਟ, 2012 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ. ਐਕਟ') ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ।

(b) ) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376 (2)(ਆਈ) ਅਤੇ 376 (2)(ਐਮ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰ ਗਿਣਤੀ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ"।

(c)) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 376 ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(D) ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ "ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ" ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

(E) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376A ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ "ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ" ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (2) (i) ਅਤੇ 376 (2) (n) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਯੋਗੇਸਵਰਨ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੇਣ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(i) ਅਤੇ 376(m) ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਆਦੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਅਤ।"

3. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੈਪਸ਼ਨਡ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 19.04.2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਲਈ ਬਿਨੈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(2)(i) ਅਤੇ 376(2)(m) ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (i) ਅਤੇ 5 (m) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਬਿਨੈ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 19.10.2022 ਦੀ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ।

4. ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਚ. ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ, ਯਾਚੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਅਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(2) ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵੱਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(2)(i) ਅਤੇ 376(2)(m) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376(A) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਬਜਾਏ A ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਸੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ, ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮਕਸਦ ਫਰੱਸਟ੍ਰੇਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(A) ਅਤੇ 376(2)(n) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਓ.ਸੀ.ਐਸ.ਓ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (i) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5 (m) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਨਾ ਗਈਆਂ।

5. ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ.ਵੀ. ਯੋਗੇਸ਼ਵਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਲਈ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਨੇ ਕਹੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ◌ਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕ ਉੱਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

6. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ◌ਾਂ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376(2)(ਐਨ), 376(2)(ਐਮ) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376(ਏ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (ਆਈ) ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (ਐਮ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਜਿਸ ਲਈ ਯਾਚੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ

ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ 19.04.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 302 ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376(ਏ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪਰ 20 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਰੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬਹਾਲੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਤਰਾਜ਼ੂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376(1) ਅਤੇ 376(ਐਮ) ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (ਆਈ) ਅਤੇ 5 (ਐਮ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਯਾਚੀ ਦੀ (ਅਸਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ) ਕੁਦਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕੈਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376ਏ ਅਧੀਨ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਚੇਤ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਲਾਪੱਲੇ ਦੇ ਸੁਝਾਅ◌ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376(2)(ਆਈ) ਅਤੇ 376(2)(ਐਮ) ਅਤੇ ਪੀਓਸੀਐਸਓ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 5 (ਆਈ) ਅਤੇ 5 (ਐਮ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਜ਼ਾ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 376ਏ(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਸ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

7. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(2)(i) ਅਤੇ 376(2)(m) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਕੈਦ ਅਤੇ ਪੋਕਸੋ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 (i) ਅਤੇ 5 (m) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ 20 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 19.04.2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 612 ਦੇ 2019 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦਲਾਵ ਦੇ ਰਹੇਗਾ।

8. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਯਾਚਿਕਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ।
(ਸਹਾਇਤਾ: ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਲ ਸੀਆਰਏ))

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate